

ԾԱՂԻԿ

ԿՃՈՂՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾԱՂՐՈՂՆԵՐՈՒ ՕՌԿԱՆ

ԱԶԳ. ԵՐԳԻԾԱՐԱՆԱԿԱՆ-ՍԱՏԻՐԱԿԱՆ
ԾԱՂՐԱԹԵՐԹ

Որ ամէն բան կը մեղացնէ, չլսածը կը պատժէ, չեղածը կը նկատուի,
միտս կ'ընկալուի, կը ձգուի եւ... Եւրոպական
Այս ամէնը կը հաւատի, կը դատարարէ, կը խմբագրէ
ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՐՈՍԵԱՆ (Բ. ԼՈՒԹԻՒՆԵԱՆ)

Հոգե՛ Դաւթի, Գործունէութիւն թիւ 7

ՉՈՐԵՇԱՐԹԻ 10 ԴԵԿՏ. 1908

زغاب غزسى در عیاده غلطه قورشولی خاندۀ نور و ۷

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՀԵՏ

Կարծես Թուրք Սահմանադրական
Կառավարութիւնը՝ հաստատուելու հա-
մար թէ՛ Հայ ազգը իրաւամբ վաճա-
ռական ժողովուրդ մըն է, նոյն
ճիւղին Նախարարը Հայ մը ըլլաւ՝
Գարեթի Նորատունկեանը:

Եւ պէտք է խորհիլ միեւնոյն ատեն
թէ՛ մենք Հայերս Սահմանադրութե-
ան էն ի վեր, ի վարձ մեր այնքան նա-
հատակներուն և թափուած արիւննե-
րուն — գէթ այնպէս կ'ըսեն — մեր
Թուրք մեծայարգ Գոմիդէն, որ թէ՛ և
սկզբի օրէն ինքզինքը անշահախնդիր
և անկողմնակալ ցոյց տուաւ, մեզի
ուրիշ՝ բան չտուաւ, բայց եթէ մի-
այն Հայ Նախարար մը:

Ահաւասիկ թէ ի՞նչ չանցանք
մենք Հայերս, որ այնքան ծափ զար-
կինք, համերաշխութեամբ վարուե-
ցանք, «Կեցցէ՛նք պոռալով կոկորդ-
նիս պատուեցինք» Յուլիս 11էն ի
վեր:

Այսքանին միայն արմանի ենք
եղեր:

Ասոր ալ սակայն փառք տալու
ենք, որովհետեւ կրնար ըլլալ որ
Օսմ. բարեխնամ Գոմիդէն բարկա-
նար և այդքան իսկ զլանար սուլէ:

Բայց գոցենք մեր վերքերը,
որոնք կրնայ ըլլալ որ դարձեալ
արիւնին և դառնանք մեր համարա-
ւորութեան:

Հայ առևտրական ժողովուրդին
անունով և իրեն հետաքրքրուող ամէն
տեսակ առևտրական գործերու, ըլ-
լան անոնք բուրգի, մանածի, բամ-
պակի և կամ նոյն իսկ ըլլայ սևի և
ճերմակի վրայ, ինքզինքիս ներքի
որ կառապանիս հրամայեմ, որպէս զի
կանգ առնէ Առևտրական Նախարա-
րութեան պաշտօնատան առջև:

Ծիւտ պալատի մը կը նմանի այն
տեղը, ուր կը նստի Հայ Նախարարը.
վայրկեան մը շոյիկներով թռնեց՝
ճիւղ ճիւղէն ծահիտի պէս և ուռե-
ցած զգացի ինքզինքս... Արահամ
Այվազեանի երկուքին չափ:

Ներս մտայ պաշտօնատունէն եւ
քառքս զրկեցի:

Պ. Նախարարը՝ իրեն մեծաշուք և
վսեմաշուք պաշտօնատար — հակառակ

Զօհրապի առարկութիւններուն — բա-
րեհաճեցաւ սենեկապահին միջոցաւ
յայտարարել որ պէտք է քանի մը
վայրկեան սպասեմ:

Սպասել. ո՛չ թէ անոր համար որ
քովը մարդ ունէր և կամ զբաղած
էր — որովհետեւ սենեկապահը հակա-
ռակը հաստատեց — այլ անոր համար
որ մեծ մարդիկը և մանաւանդ Նա-
խարարները դիւրաւ մարդ ներս չեն
առներ:

Վերջէն, շատ վերջէն միտքս
եկաւ թէ պէտք էր քառթիւ մէջ՝
ճիւղ անուշիս տակը աւելցնէի՝
«Այվազեանի բարեկամ և հաշուեպա-
հանջ» բառերը և ապահովաբար ան-
միջապէս և առանց սպասելու կ'ըն-
դունուէի:

Բայց՝ «Կեալուռն սօն ագլը»
կ'ըսեն, գիտէ՞ք:

Քսան վայրկեանէն ներս մտանք:

Ս. Ղուոր սիրուն Դահլիճ մը՝ Նա-
խարարի վայել և այս սիրուն Դահ-
լիճին մէկ կողմը դրուած խոշոր ու
կանաչ ասեղով ծածկուած սեղանին
առջև կորսուած է Առևտրական Նա-
խարարը: Ներս մտնողը վայրկեան
մը կը շուարի և կը փնտռէ Նախա-
րարը և սակայն եթէ քիչ մը ուշադ-
րութեամբ զննէ կը տեսնէ որ հօն
է, նստած է մեծ գրասեղանին առ-
ջև և կորսուած է թաւապատ թիկ-
նաթոռին խորը:

Կը բարեւեմ ու կը նստիմ:

Հազիւ կը բարեհաճի բարեւս փո-
խարինք՝ ճանձ մը քշելու պէս:

Կը նստիմ:

Պ. Նախարար կը հաճի ահարկը
և դէմքը ինծի ուղղել, միեւնոյն
ատեն փափաքելով հասկնալ թէ ի՞նչ
չու գացած եմ:

— Ներքե՛ք, Տէր Նախարար իբր
Հայ խմբագիր կուգամ քանի մը
տեղեկութիւն առնել ձեզմէ Թուր-
քիոյ Առևտրական գործերուն վրայ:

— Հարցուցէ՛ք բայց կ'աղաչեմ,
ամենէն առաջ ըսէք թէ՛ հաշուեպա-
հանջ էք թէ հաշուեխոյս:

— Հաշուեպահանջ, պատասխանեցի
առանց նախապէս հասկնալու թէ՛ ի՞նչ

ահարկել կ'ուզէր Պ. Նախարարը.
սակայն նկատելով որ հաշուեխոյս
ըլլալը լաւ բան մը չէր, հաշուեպա-
հանջ պատասխանը տուի, ինչ որ
պայծառացուց վսեմաշուքին դէմքը:

— Ի՞նչ ջուրի վրայ են Թուրքիոյ
Առևտրական գործերը...:

— Առայժմ ո՛չ մէկ ջուրի վրայ
ենք. անոր համար, որ առևտ-
րական գործ կենալու համար ա-
ռևտուր ըլլալու է, ընդհակառակը
Թուրքիա «կեցցէ՛նք» երբ, «ծափեր» ու
«նախաձեռն»ներու և միջիններու
վրայ ահագին գործ կ'ընէ:

— Բայց երբ Առևտուր չկայ և
գործ ալ չկայ, այն ատեն ինքնին
կը դադրի ձեր պաշտօնը... և կամ
անուանական պաշտօն մը կ'ըլլայ...:

— Դէ՛ չը խորհեցաք. Պ. խմբա-
գիր և բաւական փորձառու կ'երևիք.
Դո՛ւք կրնաք ապագային Բիւզանդ-
իէնեան մը ըլլալ. ճիւղ է որ առ-
այժմ միայն ծրագիր կը պատրաստենք
և երկաթուղիներ կը շինենք...
Թուրքի վրայ:

— Բայց երբ գործ չկայ, երբ որ
առևտուր ալ չկայ, ի՞նչու փարայ
կ'ուռան և Նախարարութիւն մը
կը պահեն...:

— Յոյս ունին, Պ. խմբագիր,
յոյս ունին որ գործերը կը բաց-
ուին, Ֆապրիքաներ կը հաստատ-
ուին. Երիւրէն Մաքրիդիւղ և Գա-
տրգիւղէն Մօտա երկաթուղիներ կը
հաստատուին և այն ատեն ինծի ալ
գործ մը կ'ըլլէ:

— Բայց մինչև այն ատեն:

— Մինչև այն ատեն գործ մը չու-
նիմ և որոշած եմ Նիքոսաղէմի խըն-
դիրը ձեռք առնել դարձեալ, ինչ որ
գոնէ զբաղում մը կ'ըլլայ ինծի հա-
մար:

— Ըսէ՛ք Տէր Նախարար, ի՞նչ
պիտի ընէք որ ապագային առևտուրը
բացուի...:

— Նախ եթէ հոս մնամ, որով-
հետեւ կրնայ ըլլալ որ մեր Դահլիճը
նորոգելու պէտք տեսնուի և մեր
տեղը ուրիշներ գան, այո՛ եթէ հոս
մնամ որոշած եմ լեցնել տալ Սեւ
ծովը, կազմել մեծ ցամաք մը և այդ-
ցամաքին վրայ քաղաք մը բարձացը-
նել ու շէնցնելով նուրբութեամբ կա-
ռավարութեան, որ վերջին Յի տա-
րիներուն մէջ միշտ վրայ տուաւ և
ոչինչ առաւ:

— Շատ բարի, շատ խելօք գա-

ղափարներ Տէր Նախարար, ներքե՛ք
որ վայրկեան մը բերանաբաց հիմնամ,
ձեր այդ գաղափարներուն վրայ...:

Պ. Նախարարը սկսաւ պզտիկ մօ-
րուքը շոյել և ձեռքերովը գրասե-
ղանը ծեծել, ինչ որ առևտրական
Պ. Նախարարին մօտ չափազանց դո-
հունակութեան նշան է եղեր:

— Ներքե՛ք Տէր Նախարար, ի՞նչ
գաղաքար ունիք Թուրքիոյ վրայ.
առևտրական աղբ մը կրնա՞ն ըլլալ.
խմոր ունին իրենց մէջ:

Այդ մասին վստահ եղէք. ա-
ռևտուրի մէջ մէկ հատիկ ենք Հայերս.
Թուրքերը ո՛րքան ատեն որ յոյս ու-
նին թէ կառավարական պաշտօնա-
տուները բաց են իրենց առջև, ա-
նոնք վաճառականութիւն չեն ընել
և չեն կրնար ընել:

— Բայց չէ՞ որ հաւասարութիւն
կայ հիմայ և ամէն Օսմանցի հաւա-
սարապէս կրնայ այդ պաշտօններուն
ձեռնարկել, քանի որ ամէն բանէ
առաջ արժանիք կը փնտռուի...:

— Կ'երեւի Պ. խմբագիր, դուք
շատ դիւրահաւան էք:

— Ինչէ՛ն հասկցաք Տէր Նախա-
րար...:

— Որովհետեւ հաւասարութիւն ը-
սիր կարծեմ, չէ՛, այդ բանը Թուր-
քիոյ մէջ գոյութեան իրաւունք չու-
նէր, չունի և չը պիտի ունենայ:

— Բայց կ'անաբեկէք ինծի...:

— Կ'աղաչեմ ատանկ պզտիկ բա-
ներէ մի վտխարաք. դեռ ծարն ենք
ծրարոց. հաւասարութիւն. բայց
ի՞նչպէս կ'ըլլայ ատիկա, ի՞նչպէս
կ'ուզէք որ ինծի թերթերուն մէջ
լոկ էֆէնտի ըսն և «վսեմ» Զօհրա-
պի կողմէ վերցուի: Ես հաւատա-
մեմ միթէ մի ոմն Սարգիս կամ Կի-
րակոս աղայի. ըսէ՛ք. իրաւունք
չունիմ միթէ...:

— Օ՛, իրաւունք ունիք. որ-
չափ Պուլկարիա և Աւստրիա ի-
րաւունք ունէին... Բայց աղէկ
միտքս եկաւ, ի՞նչ ըրիք Պուլկարիոյ
ներկայացուցիչին հետ, Պ. Լիարչէ-
ֆի յաղթեցի՞ք:

— Կը յուսեմ, բայց իմ յաղթու-
թիւնս գիտե՛ք ինչի կը նմանի, ճիւղ
վերջին Թուրքեւելլեանական պատե-
րազմին. այդ կուռի միջոցին իրակա-
նին մէջ թուրքերը յաղթեցին, բայց
յաղթող ըլլալով հանդերձ բան մըն
ալ վրայ տալով ետ դարձան:

ՍՊԱՍԵՑԷՔ ԿԱՐԴԱԼ

ԿԱՂԱՆՈՅԻ
ԲԱՑԱՌԻԿ ԹԻԻԼԸ
«ԿԱՎՈՅԻ-ԾԱՂԻԿ»
ՔՐԲՋԱԼԻՐ, ՔՐԲՋԱԼԻՐ...

—Ըսել է...

—Այլ կրնաք հետեւեցնել, որովհետեւ դիւանագիտութեան մէջ խօսքերը չեն ամբողջացներ...

—Վերջին հարցում մըն ալ, տէր նախարար, արդեօք առատագութեամբ կառավարութիւնը պիտի բարեհաճի՞ Անատոլիոյ Հայ սովետներուն սերունդը բաշխել...

—Ինչպիսիք, Պ. Խմբագիր, ինչպիսիք:

—Բայց ինչպիսիք գործ կ'աւարտի:

—Բնականաբար, Թուրքիա ինչպիսիք ու անշարժիկ հասեր է մինչեւ այս օրերուն, Աստուծով ասկէ վերջն ալ կ'իյնայ կ'ելլէ:

—Ամէն...

Տասնեակինք օր անցած է այն օրէնքի վեր եւ Առեւտրական Հ. Նախարարին յայտարարածին պէս կը տեսնեմ կոր որ իրաւ մենք ինչպիսիք կ'ապրինք եւ Թուրքիոյ բանը... Աստուծոյ մնացեր է:

ԴՐ. ԹՈՐՈՍՍԵԱՆ
(Թիւրքիոյ)

ԻՆՉՊԷՍ ԿՈՐԾԱՆԵՑԻՆ

ԱՐԾԱԳՈՒՆԵԱՆ ԹԱԳԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

(Էջ մը Հայոց պատմութենէն որ... Բըթի-Շան)

Վերջապէս Բերայի Արարատեան Ազատ Թատերախումբը ըրաւ չըրաւ կործանեց Արշակունեանց թագաւորութիւնը: Հայոց պատմութեան դասատու, հին օրերու մէջ, այս կէտը բացատրած էր եւ ես կը կարծէի կոր որ այլ եւս եղած լինցած բան մըն է, բայց մարդս միշտ սխալական է, ինչպէս սխալական են եղեր Հայոց պատմութեան գիրքն ու Հայոց պատմութեան դասատու:

Կիրակի օր երկրորդ անգամ ըլլալով կործանեցաւ Արշակունեանց թագաւորութիւնը իբրեւ Բ. տպագրութիւն. այս անգամ աւելի բարեփոխեալ ու ճոխացեալ:

Ինչո՞ք թագաւորութիւն, ա'լ այս անգամ յոյսը վերցուր մէկ մըն ալ ոտքի ելլելէ, որովհետեւ կործանիլ մը կործանեցար ո՞ր...

Թագաւոր մը որ, Աստուած մի արասցէ, եթէ քիչ մըն ալ բեմին վըրայ մնար, ապահովաբար իր մօրուքին վրայ մազ չպիտի մնար, այնքան գէշ փակցուած էր մօրուքը այդ Արշակունի թագաւորին այտերուն:

Յետոյ վայրկեան մը մենք ներկաներս, որ Արշակունեանց թագաւորութեան կործանումը կը դիտէինք անվրդով, հանգիստ սրտով եւ տօնական արդուղարդով, ինքզինքնիստ Լուի Քէնզի ժամանակներուն մէջ կարծեցինք, որովհետեւ աւելի փրանսական թագաւորութեան միջոցին գործածուած տարազով բեմ

եկած էին, դերակատարները սխալիւ չը գտնելով նոյն ատենի տարազները: Եւ տակաւին կ'ըսեն թէ բեմական արուեստը չի զարգանար մեր մէջ:

Ո՛վ կ'ըսէ, բարեկամներս, ո՛վ կ'ըսէ, մեծ սխալ մըն է ասիկա. մեղք մը որ... բնականաբար չգիտնալով եւ կիրակի օր ներկայ չըլլալով, գործեցիք:

Մարդիկը արուեստագէտ են մինչեւ...

Դուք կրնայի՞ք այդքան կատարեալ կերպով ու է բան մը կործանել:

Նախարարութիւն մը կործանելու համար այնքան կ'աշխատին մեր սիրելի Թուրք Գործընկեր անդամները եւ բան մը չեն կրնար ընել:

Մինչդեռ Բերայի խումբ մը երիտասարդներ ամենայն յաղագիտութեամբ եւ բաւական ճարտարութեամբ կործանեցին Արշակունեանց հսկայ թագաւորութիւնը:

Վախ զաւաղը Արշակունիք. վախ...:

Սահակ Պարթևն ալ տեսնեց կիրակի օր այդ բեմին վրայ. այդ ծերունին կը խնդրէր Բերայի երիտասարդներէն, որ չկործանեն այդ թագաւորութիւնը, բայց ո՛վ մտիկ կ'ընէր, մէյ մը որ մտքերնին դրած են...:

Իսկ Սահակ Պարթևը ո՛վ էր գիտէ՞ք:

Բերայի քարոզիչ Հմայեակ Եսոյ. յայնքան անոր վեղարն ու թաւապատ վերակրուն հագնող դերասանը, եթէ ոչ իրականին, դոնէ բեմին վրայ քանի մը ժամ կ'աթողիկոսական վայելքի մը արժանացաւ Բերայի Սըրբազանը:

Մեծ գովեստ մը սակայն Օր. Ճէն. տէրէճեանին եւ գովեստ մը Օր. Մե. ինէ Շիշէճեանին, որոնք այնքան ազատ կերպով կատարեցին իրենց դերերը:

... Ու խաղը, որ 6 վարագոյր գրուած էր, աւարտեցաւ Ծը վարագոյրով եւ տեւեց մինչեւ կէս գիշեր կարծեմ, որովհետեւ երբ դուրս ելանք արդէն մութցած էր քաղաքին չորս կողմը:

Վերջացնելէ առաջ պիտի խնդրեմ Արարատեան խումբէն որ երբ կործանեցին Արշակունեանց թագաւորութիւնը, գոնէ խիղճ ընէ եւ քանի մը շաբաթէն վերականգնէ... Բազրատունեանց թագաւորութիւնը, որպէս զի Հայերը առանց թագաւորութեան չմնան:

ՎԻԳՈՆԹ ԼՈՌԻԹԻՒՆՆՈՎՍԻԻ

ՀԱՃԻ ՊԱՊԱՅԻՆ ԱՆԿԻՒՆԸ

Մեծագատիւ խմբագիր տէր.

Ասկէ քիչ վախժի առաջ ավըստըրիացի Պրանսըզ Երեսուֆ «Կուլ-տաժոնիա» ըսուած մունտառ իլլէթէն պըռնըված էվ Պօսնա-Հէրսէկը խամ խամ կերած ըլլալուն վրայ կրած էի: Հէքիմութիւնէ ազ չօգ հասկնալովս (չիւնքի հեղ մը խաւթախանէյի առջևի տունէն մտած ու էտէվի տունէն էլէած էմ. զաթը շատ մը հէքի-

մներ քի այսօր Լօնտրա, Փարիզ Վիէննա էվ Ամէլիկայի մէքթէպնէ-րուն մէջ հէքիմութիւն սորված ըլլալունին մենծ մենծ կը ճարդէն. ատկէ տարբեր չեն ըրած եմ) մութլախ, ասոր չէ վաղը, սուլթանին քիթը հոտած պարէկամ հաճի Վիլեամին ալ ատ իլլէթէն պուլաշիլ պիտոր ըլլար տէյի միտքիս մէջ խօրուրդ մը պիր տիւղլէ տուաշմիշ կ'ըլլէր: Եւ իշթէ մէմուլիս կէօրէ էվրօպայի դադէթաներ կը կրեն քի՝ նոյնմպէրի առջի օրէն իվեր հաճի Վիլեամի անշնօրք սուլթանին վրայ պիր թախըմ օրօշ պօպօմուլնէր էրէվիլ պաշլաշէր է «Կուլտաժոնիա» պըռնըված իլլէթավորներու մախսուս նշաններով, եանի քի եզալ կոտոշի նման վեր տընկըված պըլընիներուն ծայրերը դէպի Պրանսըզին սայմանիկօլտիսը արատա պիր կը ծօի մըխլատըղի պէս էվ տըռումէ կօլտիս կեանտա պիր Փարիզի կողմը սալլամիշ ընելուն համար, զաթէն կէսը տարաակ էզած վերնատունը պօլորովին պարպըվելու նշաններ ծոյց կուտայ. էվ արատա քիթթէն ալ փէք լաւ չը մարսված պայաթ Փասուլիայի հոտ դուրս կուգայ: Ասոր պօլօրին վրայ էն մենծ նշանը աս է թէ ինքզինքը պիրինհի Նախօլիմի տեղ խայալլամիշ ընելով՝ ալէմի մէջ իրմէն պաշխա մէկը չըկայ կը կարծէ, ու զաթէն չօլախ ծառքը օլուր օլմազ ամէն տեսակ պանի մէջ խօթելով ուրուչ հիւքիւ-մաթիներուն կործին կը խառնուի, ու պիր տիւղլէ էվրօպայի հանկիսաը աւերելու նիյէթով պօլօթիքային մաքուր ճուրը պուլանտըրմը՝ կ'անէ: Հեղ մը Պրանսըզին, հեղ մը իլլիդին, կեանտա պիր ալ Ուսուսիր կօզմը տառնալով խկուաները կը կըծըրտացնէ, կէօյա քի ատոնք մէյմէկ լահանայի կօլտի էն տէ հոմ հոմ պիտոր ուտէ: Էթէ ասոր առաջը չառնուի նէ տօգտօրներուն կարծիքը այն է օր քիչ վախտէն մանիսացի հաճի Հասանին միւլթէրի պիտոր դառնայ, մենք ալ ճանը կէօնիլտէն ըսենք, «ինչալլա՛ն»:

Խմպագիր տէր, կարծեմ սըրան նորէն քեզի էկաւ, ու նորէն չուվա-նը պիտոր քաշեմ որ «չէքտիլէր» պօռաս: Աս հեղուս «Մաղիկին» մէջ օգուած մը կրած էիր քի Տաճկաստանէն էչերը (էլպէթտէ չորս օտքով տեսակը ըսել կ'ուզէս. չիւնքիւ երկու օտքովները փէք խօլայ չէ պիր-տէն պիրէ շարժել) ու ջորիները պէտք է տէֆ ըլլին ու անոնց տեղը Ամէլիկայէն արապայի թէքէրէք պէտք է տանինք էրկիրը առաջ տանելու, համար են: Շիտակն օր ըսեմ նէ, հայրենիքը ճիշտ հիմա այնչափ թէքէրէկի կամ Փըրըլտախի հասրէթ չի քաշեր. ոչ ալ իրեն սէֆիլ էչերէն ու ազնիւ ջորիներէն վաղ անցնելու վախիտ ունի: Հալը հազըրին հայրենիքի համար էն խըյ-մէթլի պանը հացն է: Աս շարթուն «Կիրթիան Հարըլտ» դադէթան ալ կը կրէ քի 20,000 հայեր չըպլախ ու անօթի մեռնելու վրայ էն Մէր-տինի կողմերը էվ էթէ պօլօրը պիր-տէն անէնք նէ պէլքիմ 100,000ը

կ'անցնի, ասոնք հաց կ'ուզէն: Էվ էթէ մութլախա արապայի թէքէր պիտոր խալընս նէ, ատ թէքէրնէրուն վրայ անպատճառ հաց կապեցէք ու անպէս խալընցէք որ վախտին հասնի տէ մէյ մը ողջ մնան որ թէքերը կարծածեն: Պիթիսցի խելացի Դաւիթին մէկն ալ (որ չեւփնէսիդ Տէր Թօթիկի տպրոցէն ընթացաւարտ ըլլալու է) նասըլ իսէ պախտին տիւլ մէնը թէքս տառնալով՝ Մըսըրի մէջ փէք շատ հարստացեր է էվ սայմա-նիտրութեան ծայրը իր (պէլիքի էր-կան) անկաճներուն շատ խօշ կալով, պիրտէն պիրէ վատ է արէն է քի՝ էս յէր օսմանլին ուրուչ հիւքիւմէթի մը հետ կուլի օր պոնուի նէ 62,000 ոսկի պիտոր խալըն էչեր օր խազնէն պառկըցունէն...: Նահա՛, Աստուած քեզի խելք տայ, տա՛րտակ կոլոխ. Հայաստան հաց, հաց կը պօռայ, առաջի ստակով պարութ խուրչին ծախու առնելուդ (որուն փէք շատ ալ միւլթաճ չէ օսմանլին) խալըն ատ ստակը հայրենիքիդ խեղճներուն որ կուշտ հաց մը ուտելով սովմա՛ն չըլին, ու քեզ ալ օրհնեն յաւիտեան, տէ նայիմ մարդ էղիր, միտքդ պիսէ օր քեզի աֆէրիմ մը քաշեմ:

Մնամ ազգիս դուրպան
ՀԱՅԻ ՊԱՊԱ

ԸՆԿԵՐ ԿԻԿՈՅԻ
ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԱԼԹԱՍԵՆ... ԵԻՇԼԻ

Զիմանաւ որ գիշերը խարսխած էր Սա՛մ. Պանքային առջեւ, ուր բնականին ծովախորշ մը ձեւացած էր, յանկարծ ցնցուած էր եւ ես ու ինչպէս նաեւ նաւուն բոլոր ճամբորդները, քեռաւը ելած էինք:

Դեռ խաւարը կը տիրէր եւ հաղիւ կրնայինք չորս կողմերնիս որոշել:

Յանկարծ մութին մէջ նշմարեցինք մարդ մը որ օգնութիւն կ'աղաղակէր եւ փողոցին մէջ կաղմուած լճին ալիքները դայն նաւուն կը զարնէին: Ահա այս էր պատճառը որ նաւը ցնցուած էր: Նաւապետին հրաւմանաւ նաւաստիները ազատաբար դօտի նետեցին եւ նաւ հանեցին խեղճ արկածեալը որ կը դողդղար:

Փութայինք իր քով եւ յանկարծ տեսայ թէ արկածեալը Պ. Տիրան Զրաքեանն էր, որ ճամբայ ելած էր կեդրոնական երկիրները երթալու համար եւ սակայն ցամաքէն փող բուռն հով մը թեթեւ չիւղի մը պէս զայն լիճին մէջ ձգած էր: Ծամբորդ մը դիտել տուաւ որ այդ պարագային թեթեւ մարդիկ պէտք է որ ճամբորդած ատեննին իրենց զրպանը ծանր քարեր զնեն՝ բուռն հովերէ չի տապալելու համար:

Ու առտուն խաղաղ օդով մը դարձեալ ճամբայ ելաւ մեր ձիանաւը, որ երթալով իր ընթացքը կ'արագացնէր եւ նաւապետ՝ Սկիւպլի Ահմէտ աղան, յոյս ունէր որ հետեւեալ առտուն անվտանգ Խարայէլա-ցուց երկիրը կը մտնէինք:

Հեղճեանէ մեր երկու կողմին

Ինչպես առաջին ամիսն ալ յայ-
տարած էինք, այն բաժանորդները
որոնք բաժնեգրեցին չեն դրկած կան-
խիկ, իրաւունք չունին մասնակցելու
մեր վիճակահանութեան:

ԾԱՂԻԿ-ԿԱՎՈՅԻ

ՎԻՃԱԿԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԿՏՐՕՆ ԹԻՒ 6 ԴԵԿ. 10

ՅՈՒՆՎ. 15 (Ը.Ե.) վիճակա-

հանութեան համար մասնակցե-

լու իրաւունք:

Ահա՛ քսան (20) էմբրիօնի քիւրը

25195 212371

54777 212372

75862 212373

78987 212377

78988 212379

106602 271039

106605 286463

106607 334229

127106 334230

152940 334231

վրայ կը տեսնէինք զիւրեր, քա-
ղաքներ որոնք հրաշալի պողոտա-
ներով ու շքեղ վիլլաներով պնտւած
էին: Կէս ժամէն մասնք Հրէաս-
տանի ծովուն մէջ, որ Ոսկինքու
երկրէն (Օսմ. Պանքա) սկսելով կը
տարածուի մինչեւ Դո-Օբէնաթիֆ
անուն անգլիական երկրին սահման-
ները: Այդ ծովը հրաշալի է. քանի
մը գոյն ունի և կ'ըսուի թէ այդ
ծովուն մէջ ինչոք անկարելի է որ
աղաւտուի: Յամաքին վրայ (մայթը
ըսել կ'ուզեմ) կը տեսնէինք բազմա-
թիւն մը մարդոց և շուներու: Այս
վերջինները շատ խորտաւար կը
քալէին ցամաքներուն վրայ, և կար-
ծես թէ երբեք կարեւորութիւն չէին
տար իրենց համաքաղաքացիներուն:

Նոյն միջոցին մեր ձիանաւին նա-
ւապետը սուրեց, որովհետեւ այդ մի-
ջոցին վերէն ուրիշ նաւ մը, որ եր-
կար սուղեւորութենէ մը իր մեկնա-
կէտը կը վերադառնար, քիչ կը մնար
որ դար մեր նաւուն վրայ իյնար:
Բարեբախտաբար պղտիկ ընդհարում
մը միայն տեղի ունեցաւ և առանց
մեծ վնասի երկու ձիանաւերը շա-
րունակեցին իրենց ընթացքը:

Ու միշտ կը յառաջանայինք...

Յանկարծ չորս կողմէն երկիր,
երկիր, երկիր գոռացին և «Հուր-
բայներ օդը թնդացուցին:

Իսրայէլացեաց երկիրը մտած էինք:
Նաւերին շնորհալի հարսի մը
պէս և վեհափառ արքայի մը խրոխ-
տութեամբ մտաւ Հրէաստանի մայ-
րաքաղաքին նաւահանգիստը և խա-
րխիս նետեց՝ ուղեւոր և ապրանք
առնելու համար:

Գարափ ելանք՝ քաղաքը քիչ մը
պտտելու համար: Ահագին աղտո-
տութիւն մը և գանեցուցիչ փիս հոտ
մը, որ մարդուս քիթը երբեք բաղ-
չը ունեցած ըլլայ հոտուրտալու:

Եռուղեւ մը Հրէաներու: Միա-
յարկ, ցած, մութ տուններ ու նեղ
փողոցներ:

Հակոտներու բազմութիւն մը, որ
մարդուս համարձակ պտտելուն ար-
գելք կ'ըլլայ:

Գանի կը յառաջանանք հոտը ա-
ւելի կը շեշտուի և մաղ կը մնայ որ
քիթերնիս ինչայ:

Ինքզինքնիս նաւ նետելու կը
նայինք և սակայն դղումի կուտ,
չիֆոթիմոս, զաւ իիպրիթ ծախող
Մովսէսի թոռնորդները կը շրջապա-
տեն ինծի և իրարու հետ կը մրցին
տասը փարալի բանը տասը զրուշի
ինծի կ'ընցնել տալու համար: Բարե-
բախտաբար երբ Հայ ըլլալս կ'իմա-
նան, ամէնքը մէկ կը փախչին ահա-
բեկած:

Հագիւ շունչս ու քիթս բռնած
ձիանաւ կը նետեմ ինքզինքս, որ
կէս ժամէն ճամբայ կ'ելլէ դէպի
Զ. Թաղապետութիւն:

ԸՆԼՆՈՐ ԿԻՆՕ

[Բնականաբար պիտի
շարունակուի]

ԱՊՏԱԿՆԵՐ

ԶԱՐԿ, ԲԱՅՅ ՄՏԻԿ ԸՐԷ

Գահաժառանգին անձին դէմ դա-
ւել կ'ուզեն եղբւր և ոչ թէ անոր
նաժիշներուն սիրտին: Թիֆլիսի
Մուսթաֆա, այդ սինըրը ինչո՞ւ
արդեօք դեռ չէ կախուեր. ոչ ա-
պաքէն միակ նուիրական մարդն է
գահաժառանգը:

Սուլթանին գահաձառը կը քն-
նադատեն կոր. ինչ կայ այդքան
վրան ինկեր են. միայն Մարկոս Նա-
թանեան մնաց չքննադատող. ին-
չապաքէն քանի մը օրէն անոր քննա-
դատականն ալ կը կարգանք. ինչ
օրերու հասանք, Աստուած իմ, ինչ
օրերու:

Սա մեր կրօն. Ժողովը կը տես-
նէք ինչեք կ'ընեն այդ մարդուկները:
Արդէն չէր բաւեր մեր տիրացու ըլ-
լալը, ահա ձեզի կարգ մը նոր տի-
րացուական բաներ ալ. ասկէ վերջը
որոշուեր է միայն ինծի պէս մարդոց
վրայ դամբանական խաբիլ. ինչ եր-
ջանկութիւն. վաղը միւս օր միւս-
նելու է այս պատիւին արժանանա-
լու համար, զոր կը շնորհո՞ւի կրօն.
Ժողովոյ դամբանականներու կողմէ:
Ինչ հեղեղութիւն:

Խեղճ Գրիգորին մայրապետ կեր-
թայ ու կուգայ. Երևոյցէն խեղ մը
չտեսաւ. հիմայ ալ Պատրիարքա-
րանին դուռը ասի է առեր. Խեղճ
կին, լալը պակաս էր անցեալ օր եւ
ըսել թէ Թուրքիոյ մէջ Անձն.
Գանձուն Նախարարի պէս անսիրտ
մարդիկներ կան որոնք խելովըզըզու-
ները աւելի լայն սահմանի մը մէջ
գործելու համար, որբերուն հացը կը
կտրեն. «Է՛հ, Աստուած մեծ է» ինչ-
պէս կ'ըսէ Արեւեան խումբին Պ.Սա-
ղաթէլը:

Մարտիրոս Մնակեան Ազաւ Թաս-
րոնին միացեր է և իր ստորագրու-
թեամբը յայտարարեր է որ՝ «Մինչեւ

այսօր Օսմ. Թատրոնին համար աչ-
խատեցայ, ասկէ վերջ Հայ Թատրո-
նին համար պիտի աչխատիմ մինչեւ
մեռած օրս»:

Կեցցէ՛ Մնակեան. այս մարդը
ծերանալ չի գիտեր, խաչո՞ր:

Օսմ. Խորհրդարանի մէջ Յոյն ե-
րեսփոխան մը պահանջեր է որ Խոր-
հրդարանը կիրակի օրերը նիստ
չգումարէ:

Այս տեսակ պահանջը մը յոյն
երեսփոխանէն դատ մարդու բերնէն
չէր կրնար ելլել:

Մարդը Օսմ. Խորհրդարանին ա-
ռաջին օրն իսկ մտածումը ունեցեր է
իբր էն շահեկան ու կենսական գործ:
Կիրակի օրերը, կնիկը դաւախները
ձգելով՝ Խորհրդարան պիտի գայ՝
երկրին վիճակին վրայ մտածելու
համար:

Մարդը խորհեր է որ այդ օրը
կիրակի է և և կիրակի օրերը աչխա-
տիլը Աստուծոյ պատուէրին հակա-
ռակ է:

— «Կիրակի օրերը պէտք է տօն
պահես և եկեղեցի երթաս, պատա-
րաք լսես» պատուիրեր է յոյն երես-
փոխանին տանեցեցը:

Եւ եթէ երկիրը փլէլու ալ ըլ-
լայ, յոյն երեսփոխանը տանեցեցին
պատուէրին չի կրնար հակառակել:
Վստահ եմ որ Յոյն երեսփոխանը
իր իշխանակէն չէ հանած այս պա-
հանջը:

Կնիկն է որ գլուխը տարեր է
խեղճ մարդուն:

— Գալէ՛, կիրակի օրերն ալ
գործի պիտի երթաս, ասանկ բան
չեմ ուզեր. չէ նէ ամուսնալուծ-
ուինք...

Եւ մարդը հարկադրուեր է Խոր-
հրդարանը բացուելուն պէս խաչը
հանել և ըսել.

— Ոտքերսիդ պահենեմ, կնիկս
չուզեր կոր որ Խորհրդարանը կիրակի
օրերը բաց ըլլայ...

Վառանք պի՛ր...

Նախինք դեռ ինչ պօշ խօսքեր
պիտի լսենք:

Եւ մարդը մէջ օրական երեք հոգի
կը կախեն կոր քաղաքական պատ-
ճառներով...

Ելանք հոն երթանք:

Վարչապետ Բեաթիլ փաշա կ'ըսէ.
— Ո՛վ ըսաւ թէ ես պիտի հրա-
ժարիմ. օխա՛լ, սո՛ւտ, ես հրաժա-
րելու միտք չունիմ. իմ Եպարքոսու-
թիւնս ինչ մեղք ունի, որ ձգեմ:

Վարչապետը իրաւունք ունի:

Օսմ. Բաղլամէնդը մեր պօչպօ-
ղաղներէն վար չմնար. եթէ ասանկ
երթայ Թուրքիա ալ կը բարեկար-
գուի... Ինչապաքէն. կեղեկութիւն և
պօշպօղաղութիւն՝ ահաւասիկ Օսմ.
նորածիլ Բաղլամէնդին օրակարգը:

Կրօն. Ժողովը նոր լուծողական
դեղ մը գտած ըլլալով, երկուշաբթի
Ժողովին մէջ բաւական ամուսնու-
թիւններ լուծեց... իր լուծողական

աղղու դեղը գործածելով: Զարմա-
նալին հոն է որ Հմայեակ Սրբազանի
ատենապետութեան տակ եղող Ժո-
ղովը, երեք պսակ լուծեր է և միայն
այդ երեք կիներուն վերամուսնու-
թեանը արտօնութիւն տուեր է:

Ինչէն է արդեօք:

Փախաւ վերջապէս. կորսուեցաւ
նշանաւոր խաֆիէ, Պատրիարքարանի
խուզարկու, և Օրմանեանի թիկնա-
պահ Ռոպէր աղա Եազըճեանը: Ոս-
տիկանութիւնը կը քննաւոր արդեօք:
Ինչու փախցուց. այդ մարդը պէտք
էր հոս Խորհրդարանին առջեւ հաշիւ
տար իր կարգ մը ժողովներուն և
դեղձումներուն համար: Ո՛վ գիտէ
ինչ սուգի մէջ են այժմ կարգ մը
Պարտիզպաններ:

Դրամի պէտք ունի՝ Նպաստից
Յանձնաժողովը, կը հարցնէ Ժամա-
նակ: Երանի քեզի Պ. Ժամանակ.
հարցուցէք Հայաստանի սովեալնե-
րուն թէ հացի պէտք ունին: Մար-
դիկ շատ անգամ առանց ուղեւոր
ինչ բաներ կը գրեն: Մեղայ է Աս-
տուծոյ:

Կրօն. Ժողովը Փոխանորդարանին
յանձնարարեր է որ մէկիկ մէկիկ հաս
գտնուող և գաւառէն նոր եկող ե-
կեղեցականներուն պոչէն բռնէ և
իրենց տեղերը քչէ: Բաւական դժ-
ուարին պաշտօն մը յանձնար են Փո-
խանորդարանին: Ամէն բանի հետ
կարելի է գլուխ ելլել, նոյն իսկ
գաղթականներու հետ, բայց գաւառ
երթալ չուզող եկեղեցականին հետ,
անկարելի է. Աստուած հեռի ա-
րասցէ:

Արեւեան-Արմէնեան խումբը եր-
կուշաբթի իրիկուն դարձեալ ներ-
կայացուց «Պատուի համար»ը: Բոլոր
պատուաւոր աղգայիները ներկայ
էին: Անպատիւ մարդ չէր մնացած
Պոլսոյ մէջ: Դիտուեցաւ որ շատ
փոքրիկ մասեր կրճատուեր են: Խաղը
ամբողջութեան մէջ, պէտք է կրկնել
միշտ հրաշալի անցաւ: Յաւ ի սիրտ
Պետրոս Հալաճեան ներկայ չէր վախ-
նալով որ զինքը կը հրաւիրեն՝ կօն-
ֆէրանս մը անելու, արդէն ատոր
առաջը առաւ Պ. Արեւեան՝ ներկա-
յացումէն առաջ ծանուցանելով թէ՝
Թատրոնը կօնֆերանսի սրահ չէ:
Որքան իրաւունք ունի Պ. Արեւեան:

Աւրբաթ գիշեր, Վարիթիէի կով-
կասահայ խումբը ներկայացուց Դա-
սէնի Ժողովուրդի Թշնամին...

Ամէն մարդ քնացաւ:

Եթէ Ժողովուրդին թշնամիները
այսպէս մարդը կը քնացնեն, չեմ
հասկնար թէ ո՛ւր կը մնայ անոնց
թշնամութիւնը:

Մարդիկը բարեք գործող թշնա-
միներ են, քանի որ կը քնացնեն:

ՎԱՂԸ «ԿԱՎՈՅԻ»
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. ՍԱԳԱՆԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. ՍԱԳԱՆԱՆ

B. PATSIKAKIS

ԲԵՐԱ, ՄԵՏ ՓՈՂՈՑ ԹԻԻ 318

ՄԵՏ ԿՕՇԵԿԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Կ'ուզէ՞ք չիք, բարեձեւ և դիմացկուն կօշիկներ հագնիլ, ապապրուած կամ պատրաստ, դիմեցէ՛ք վերի հասցէին և հոն պիտի գտնանք ձեզի՝ կատարեալ դիւրամատչելի պայմաններով:

Ուտք մը՝ առանց գեղեցիկ ու վայելուչ կօշիկի՝ չա՛տ տգեղ բան է, մանաւանդ կիներուն քով:

Ասիկա միտքերնիդ դրէ՛ք և դիմեցէ՛ք Բերա, Մետ Փողոց, Թիւ 318

Պ. ԲԱՅԻԿԱԳԻԻ:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ԱՄԹԻԿ

Ձմեռը մօտեցաւ, անձրեւները սկսան, հետեւաբար լաթիկները և լա՛ւ լաթիկները կարեւոր մէկ առարկան սկսան ըլլալ դարձեալ մեզի... մահ-կանացուներու համար:

Լաւ լաթիկ ունենալը կը նշանակէ թէ լաւ խելք ունիք և շնորհքով մարդիկ էք: Արդ դիմեցէ՛ք, գացէ՛ք առէ՛ք Ֆրանսական այն լաթիկները որոնք շատ քիչ մնացած են և համիս կառանքիով կը տրուին: Անցեալ տարի այս ապրանքը կամուրջին գլուխը Շերպիքնիին խանութը փոքրաքանակ, իսկ Ալըր էֆ. խան, Նօ. 27 Պօղոսօֆի քով կը ծախուէր մեծաքանակ. հիմայ թէ մեծաքանակ և թէ փոքրաքանակ կը ծախուի Պօլիս, Ալըր էֆ. խան, Թիւ 27, տիար Մկրտիչ Պօղոսօֆի գրասենեակը:

Ո՛վ Մադիկի և Կապիոշի ընթերցողներ, վազեցէ՛ք տիար Պօղոսօֆի քով և անպատճառ գնեցէ՛ք հատ մը:

Բերայի յաճախորդաց դիւրութեան համար, մանաւանդ կանանց, սոյն ապրանքներուն ամէն տեսակներէն կը գտնուի դերձակ Տիար Երուանդ Մի-րիճանեանի քով, Կալաթա Սէրայի քովի փողոց Թիւ 14 աբարթըմանը:

ՎԱՅԵԼՉԱՍԵՐ ԿԻՆԵՐԸ՝

ՈՐՈՆՔ Կ՛ՈՒՋԵՆ ՊԱՀՊԱՆԵԼ

ԻՐԵՆՑ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԷՏՔ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԳՈՐԾԱԾԵՆ

ՃԵՄԱՐԻՑ

ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆԸ

ԿՆՈՋ ՄԸ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ Կատարեալ չըլլար՝ առանց գոյնի մաքրութեան: Բոլոր այն տիկիները որոնք հոգը ունին այս թանկագին ձիւքերը անկողնուտ պահելու, պէտք է բացարձակապէս մերժեն գործածութիւնը այն աժանագին արտադրութիւններուն որոնք շունդալից ու զլամներով ծախու կը հանուին Գործածուած նախնական նիւթերուն ստորին տեսակէ ըլլալն է որ ներելի կ'ընէ այդքան աժան ծախել զանոնք: Այս պատճառաւ նուազ ստորին տեսակները պատրաստուած են մեղրամոմով կամ օճառով, որոնք օդին մէջ կ'չորանան, և միւս տեսակները, աւելի վտանգաւոր մորթին համար, կ'պարունակեն այն տեսակ ճարպեր որոնք կ'ծթոյն և քիչ ատենէն առակ'բերեն անդարմանելի կարմրութիւններ և խորշոմներ:

Միայն ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆԸ հնարուած 1860ին, զուտ նշայի Կիւ-սեռօյիով բաղադրուած՝ առանց ո՛ր և է նիւթի, իրապէս առողջապահական արտադրութիւն մըն է: Բովանդակ ալլապի մէջ բոլոր վայելչաքի կիներէն ընդունուած է և նոյն իսկ իր անհուն յաջողութեան պատճառաւ է որ բաղմաթիւ կեղծ նմանութիւններ երեւան կ'ելլեն ամէն օր: 1900ի տիեզերական Արուեստահանդէսին մէջ արժանացած է Ոսկի Միտալի:

Ի հարկէ ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆԻ գինը աւելի քարձք է կեղծ պատրաստութիւններու գինէն և ասոր պատճառը իսկապէս իր նախնական նիւթերուն ազնիւ տեսակէ ըլլալն է, որովհետեւ բոլոր ծախողները կ'իտաստովանին թէ հակառակ անոր համեմատաբար բարձր գնին՝ նուազ կը չափին նմանօրինակ ուրիշ տեսակներու վրայ:

Բնաւ մի՛ վարանիք ուրեմն պահանջել ճշմարիտ ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆԸ, միշտ լաւ ուղադրութիւն ընելով վերի վաճառանիին և յաւէտ երիտասարդ ու թարմ պիտի մնաք, մինչդեռ ձեր դրոցուհիները պիտի պառաւնան՝ ցաւելով իրենց սխալ խնայասիրութեամբ վրայ:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ԶԲԱՏԱՐԱԿՈՐԹԵՐՆԵՐԸ

ՅԱՌԱՋԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Բաֆֆիի գրքերը

Ահարոնեանի գործերը

Զօպանեանի գործերը

Եւ այն, և այլն, և այլն:

Դիմել Դաշնակցական Ժողովրդական գրասուն

22, Մարտիճնրյար

ՀԱՅ ԶԻՆԱՎԱՃԱՌ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ԶԱՐԵՀ ՊԵՆԿԼԵԱՆ

Ուղղակի Ամերիկայէն բերել տուած եմ ամենալնտիր գէնքեր, վաճառելի կանխիկ եւ անսական վճարումներով:

Դիմեցէ՛ք Ղալաթիա, Գաւաթէօյի բաղնիքին կից Թիւ 57 վաճառանոցը:

ՈՍԿԵՐԶԱՏՈՒՆ

“ՔՐԻՍԹՕՖԼ”

ՄԻ ՄԻԱՅՆ ՄԷԿ ՀԱՏԻԿ ՏԵՍԱԿ

ԱՄԵՆԱԼԱԻԱԳՈՅՆ

ԶԱՅՆ ՈՒՆԵՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՀԱՆՁԵՑԷՔ

Այս մարման

Եւ «ՔՐԻՍԹՕՖԼ» անունը

Ամեն մէկ կտրին վրայ

La Grande Fabrique

1908Ի ԶՄՐԱՆ ԵՒ ԱՇՆԱՆ

ՆՈՐՈՑԹՆԵՐԸ

Փ Ն Տ Ո Ւ Ե Ց Է Ք

Շ Թ Ա Յ Ն

ՎԱՃԱՌԱՏԱՆՑ ՄԷՋ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

MAYER-ՄԱԵԼԻ

ՂԱԼԱԹԻԱՆԻ ՊՈԼԻՍ

ՀԱՆԴԵՐՁԵՆՆԵՐՈՒՄԵԸՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԶՄԵՌՆԱՅԻՆ ԶԳԵՍՏՆԵՐ

ԿԻՆԵՐՈՒ, ԱՅԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂՈՅ ՀԱՄԱՐ

ԱԺԱՆ ԵՒ ՊԻՐԱՄԱՏՁԵՂԻ

ԴԻՄԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԳՈՋ ՊԻՏԻ ՄՆԱԲ